

Features of physiological development and application of biological terms in the preparation of preschoolers for school

Gulsara RUZIEVA¹, Maftuna ABDIMUMINOVA²

Pedagogical Institute of Termez State University

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 2021
Received in revised form
28 March 2022
Accepted 20 April 2022
Available online
15 May 2022

Keywords:

preschool,
literacy,
physiology,
speech,
adaptation,
age,
educator,
institution,
child,
periods,
upbringing.

ABSTRACT

The article pays great attention to the physiological development of preschool children in preparation for school and makes recommendations that have a positive impact on the proper development of the child's body, as well as the interdependence of the characteristics of the use of biological terms.

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss4/S-pp45-53>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CCBY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларни мактабга тайёрлашда физиологик ривожланиш ва биологик атамаларнинг қўлланилиш хусусиятлари

АННОТАЦИЯ

Мақолада мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларини мактабга тайёрлашда физиологик ривожланишига катта эътибор қаратиш ва бола организмнинг тўғри ривожланишига ижобий таъсир етувчи тавсиялар берилди ҳамда биологик атамалар қўлланилиш хусусиятларининг узвий боғлиглиги асослаб берилди.

Калит сўзлар:

мактабгача,
савод,
физиология,
нутқ,
адаптация,
ёш,
тарбиячи,
муассаса,
бола,
даврлар,

¹ *Pedagogical Institute of Termez State University* Biology teacher.

² *Pedagogical Institute of Termez State University* student. E-mail: abdumuminovam@mail.ru. Tel.: (+998) 97-695-51-50.

тарбиялаш.

Особенности физиологического развития и применение биологических терминов при подготовке дошкольников к школе

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

дошкольное образование, грамотность, физиология, речевая адаптация, возраст, воспитатель, учреждение, ребенок, периоды, воспитание.

В статье уделяется большое внимание физиологическому развитию детей дошкольного возраста при подготовке к школе и даются рекомендации, положительно влияющие на правильное развитие детского организма, а также взаимообусловленность особенностей употребления биологических терминов.

КИРИШ

Мактабгача таълим муассасасининг асосий вазифаси ҳар бир бола шахсини ёш даврларига мос тарзда сифатли ривожлантириш ва уни навбатдаги таълим босқичига пухта тайёрлашни таъминлаш ҳамда муассасада ижобий муҳитни яратиш ҳисобланади. Мактабгача таълим муассасаларида тарбияланув-чиларни ҳар томонлама етук қилиб тарбиялаш, саводхонлигини ошириш, вояга етказиш ота-оналар, педагоглар олдидаги энг долзарб, энг муҳим вазифалардан бири ҳисобланади. Бола келгусида улғайиб, қандай касб эгаси бўлишидан қатъи назар, мактабгача даври муҳим ўрин тутди. Мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларни тарбиялашда, аввало, унинг анатомик ва физиологик ҳолатига ва ёш хусусиятларига катта эътибор қаратмоқ лозим. Ҳар бир боланинг улғайишида муайян физиологик ўзгаришлар кузатилади. “Физиология” сўзи грекча сўз бўлиб, “Табиат” ва “билим” деган маънони англатади [1].

“Физиология” турли ёшдаги организмларнинг ривожланиш жараёнида аъзолар тизими ва бутун организмда содир бўладиган ўзгаришларни, ўзига хос ёш хусусиятларни ўрганади [1].

Таълим-тарбия жараёни устувор масала бўлиб, тарбиячи ўз фаолиятида замонавий педагогик ва ахборот технологиялардан фойдаланиш билан бирга мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчилар аъзоларининг анатомик ва физиологик тузилишини, гигиенаси, ўсиш ва ривожланиш қонуниятларини ва ёш хусусиятларини мукамал билиши керак.

Мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчиларни тарбиялаш ва таълим беришда, 6-7 ёшли болаларни мактабга сифатли тайёрлаш боланинг туғилиши, ўсиши, ривожланиши ва ёш даврлари билан боғлиқ бўлган, ўзига хос ёш хусусиятларни ўз ичига олади. Мактабгача таълим муассасаларида тарбияланувчиларни мактабга сифатли тайёрлашда тарбиячи боланинг ёш хусусиятларини инобатга олиши лозим.

ТАДҚИҚОТ ОБЪЕКТИ ВА УСЛУБЛАРИ

Сурхондарё вилояти Термиз шаҳар 19-мактабгача таълим муассасасида 6-7 ёшидаги тайёрлов гуруҳи тарбияланув-чиларни мактабга тайёрлашда, амалиёт

ўтаётган талабалар билан биргаликда машғулот турларининг олиб борилишини кузатдик. Ўтказилган машғулотлардан “Куш учди”, “Оқ теракми кўк терак”, “Кўз боғлаш”, “Мени топ”, “Куёнчани парваришла” кабилар болаларда жисмоний ҳаракатларни ривожлантиришга, йўналишни аниқлашга, топқирликка ўргатади. Шу билан бирга, нутқ ўстириш, нутқ грамматикасини шакллантириш, элементар математик кўникмалар ва билимларини шакллантириш, 0 дан 9 гача бўлган рақамларни ёзиб ўргатиш, мантиқий фикрлаш, расм чизиш, саводхонликка ўргатиш, апликация, мусиқа, пластилин, лой иши, жонли табиат билан таништириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш каби машғулотлар ҳафта кунларига тақсимланганлиги ва тарбияланувчиларга ҳафта давомида машғулот ўтилиши жараёнини кузатдик. Машғулотларни ўтишда тарбиячилар болаларга эртақлар ўқиб беради ва бу ҳолатда уларнинг тасаввур қилиш қобилиятлари, мимика билан жавоб беришлари ривожланади. Бунда эртақлардан “Зумрад ва Қиммат”, “Эгривой ва Тўғривой”, “Тулки билан қарға”, “Бўғирсоқ” каби эртақларни эшитишдан болаларда салбий ва ижобий хислатларни ажрата олиш, муносабат билдириш, ҳаёт билан боғлай олиш кўникмалари шаклланади.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ ВА УНИНГ МУҲОКАМАСИ

Юқоридаги маълумотлардан келиб чиққан ҳолда, биз мактабгача таълим тарбияланувчиларининг мактабга тайёргарлигини аниқлаш учун амалда қуйидагиларни қўллашимиз мумкин бўлади.

1. Товушни талаффуз қилишдаги нуқсонлар.
2. Доира кесишни кузатиш.
3. Сўз таъсирига адекват жавоб ҳосил бўлиши.

4. 3 та торшириқ бериш билан психологик етукликни аниқлаш.

5. Одамни расмини чизиш, беш бурчак шаклда жойлашган нуқталарни кўчириш. Мана шу топшириқларни бажара олган болаларнинг соғлиги ва мактабга тайёргарлиги аниқланиб, асосий ёки тайёрлов гуруҳларига белгиланади. Мактабгача таълим муассасасида 6-7 ёшли болаларни мактабга тайёрлашда ҳарбир бола шахсига индивудал ёндашиш, уни шахс сифатида ҳурмат қилиш, боланинг қизиқиши ва эҳтиёжига мос тарзда таълим бериш, ҳарбир бола шахсини ёш хусусиятларига мос тарзда сифатли ривожлантириш ва уни навбатдаги таълим босқичига пухта тайёрлашни таъминлаш ҳамда муассасада ижобий муҳит ва зарур шароит яратишдан иборатдир. Бола ҳаётининг еттинчи йилида ундаги ҳаракатлар кўлами кенгаяди ва аниқлашади. 6-7 ёшли бола ўзини идора қилиш ва ҳаракатларини назорат қилиш имкониятига эга бўла бошлайди.

Бу ёшдаги болада мустақил фаолият кўрсатиш, ташаббускорлик ривожланади, қизиқувчанлик янада ортади, катталар фикрини тинглаш иштиёқи шаклланади, ўз саломатлигини назорат қила олади. Бу даврда боланинг бўйи 122-128 смга етади, оғирлиги 25-28 кг бўлади. Мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларни мактабга тайёрлашда тарбиячи ва ота-она зиммасига катта масъулият юклайди. Шунинг ёддан чиқармаслик керакки, мактабгача ёшдаги боланинг қизиқувчанлиги юқори даражада бўлганлиги билан унинг табиий имкониятлари маълум даражада чекланган. Умуман, билим бериш ва олиш боланинг имкониятлари ҳамда қобилиятига ва ёш хусусиятига мос келиши керак. Мактабга тайёрлашда унинг кўпроқ ҳаракат қилишига, бериладиган билимлар содда ўйин ва жисмоний машқлар орқали амалга оширилишига эътибор бериш

мақсадга мувофиқ. Тарбиячи бола организмга жисмоний машқларнинг қандай таъсир қилаётганини кузатиши керак. Агар у узоқ вақт ўтириб ёзиш, чизиш билан машғул бўлса, бу ҳолат бу ижобий натижа бермаслиги мумкин. Бу ҳолат боланинг физиологик ривожланишига, салбий таъсирлар, унда тез чарчаш, зеркиш, қад-қоматнинг нотўғри шакилланиш ҳолатларини келтириб чиқаради. Боланинг қад-қомати тўғри шакилланиши учун стол ва ўтиргичда ўтирганида гавдаси тик, елкалари бир текисда бел ўтиргич суянчиғига суяниб туриши, оёқлари тизза бўғимидан тўғри бурчак ҳосил қилиб букилган, кўкрак билан стол орасининг масофаси 3-5 см бўлиши керак. Бола қад-қоматининг шаклланишида, айниқса, умуртқа поғанасининг нормал ривожланиши муҳим аҳамиятга эга. Нормал ҳолда бўйин ва бел қисмида умуртқа поғонаси бироз олдинга, кўкрак ва думғаза қисмида бироз орқага эгилган бўлади. Боланинг тик туриши, юриши, бошини тик тутиши натижасида аста-секин бу эгилишлар ҳосил бўлади. Қад-қоматнинг нотўғри шаклланиши бир неча хил бўлади: эгилган, лордоз, кифоз, кеккайган, сколиотик қад-қомат. Қад-қоматнинг бузилишидан фақат боланинг ташқи кўриниши ўзгартирмасдан, балки унинг ички аъзоларига (ўпка, юрак, жигар, буйрак, ошқозон ва ичак) каби аъзоларининг ривожланиш функциясига ҳам салбий таъсир этади. Бундай болалар машғулот вақтида тез чарчайди, юрак уриши тезлашади ва нафас олиши қийинлашади. Болани ёшлигидан текис ва бироз қаттиқроқ, паст ёстиқли тўшақда ётишга ўргатиш лозим. Пружинали каравотлар ва баланд ёстиқ бола умуртқасининг қийшайиб қолишига сабаб бўлади. 6-7 ёшли болаларнинг узоқ вақт бир жойда ўтирмаслиги, тик турмаслиги, узоқ масофага югурмаслиги, оғир буюмларни кўтармаслиги лозим. Болалар узоқ вақт тик турганда, тор пойабзал кийганда оёқ панжаси гумбази яссиланади, натижада, яссиоёқлик келиб чиқади. Яссиоёқлик натижасида оёқнинг товон-ранжа ва болдир мускулларида оғриқ бўлади. Боланинг оёқларининг тузилишига эътибор бериб, машғулотларни очиқ ҳавода 40-50 метр масофага ўртача тезликда югуриш, қўл билан ҳархил ҳаракатларни турли ўйинлар орқали олиб борган маъқул. Чунки ўйин – боланинг диққат-эътиборини ўзига тортувчи таъсирчан восита. Айниқса, машғулотлар турли хилдаги эркин ҳаракатлар, расм чизиш, муסיқага мос ҳаракатлар кичик меҳнат турларини бажариш кабилардан иборат бўлса, мақсадга мувофиқ бўлади. Машғулотларнинг турлари уларнинг хоҳиш-истакларига мос келиши, янги билимларни олиш ва кўникмалар ҳосил қилиш билан бирга, уларнинг сезгирлиги, фикрлаш қобилиятларини ошириш ҳамда тасаввур этишини мустаҳкамлашга хизмат қилса, таълимнинг кейинги босқичига ўтганда, бола учун ўқиш қувончга айланади. Мактаб таълимига тайёрлашда унинг ўйин фаолиятини мазмунли, мақсадли тарзда ўтказиш ҳал қилувчи ўринни егаллайди. Дидактик ўйинларни қонун-қоидалар асосида ташкил этиш боланинг билим олиши, тарбияланиши ва умумий ривожланишида муҳим жараёндир. Бунда педагог ўйинни тартиб-қоидалар асосида бажариш, тенгдошлар ҳаракатларини назорат этиши, натижаларни баҳолай олишда рағбатлантириш муҳим рол ўйнайди. Эрталабки бадан-тарбия машқини бажариш иштиёқини шакллантириш, мунтазам равишда очиқ ҳавода, гилам устида енгил кийимда бажариш, бадантарбия машғулотларида қоматни тўғри шакиллантирадиган, ясситовонликнинг олдини оладиган машқларни киритиш лозим. Болаларда жисмоний машқлардан ташқари, маданий-гигиеник (ювиниш, тозалик, кийиниш, озодаликка ва тартиб)га одатлантириш кўникмаларини шакллантириш зарур. Бола ўз танасининг қисмларини ва

гигиенани ўрганади. Болани соғлом турмуш тарзига одатлантириш, уларга одамнинг ички аъзолари (юррак, жигар, ошқозон, ўпка) ва уларнинг жойлашуви вазифалари (инсон ўпка орқали нафас олади, юрак ишлаётганини билдириб, доимо дук-дук этиб туради, ошқозонда овқат ҳазм бўлиши) ҳақида маълумотлар бериб бориш, бу аъзолар тананинг қаерида жойлашганлиги кўрсатиш, номини айтишга ўргатиш керак.

6-7 ёшли болани мактабга тайёрлашда педагог қуйидаги вазифаларни билиши ва тизимли амалга ошириши лозим:

- болалар ўйин фаолиятининг қонун-қоидаларини ўзлаштириб олиши;
- боланинг саломатлиги ва жисмоний ривожланиши талаб даражасида бўлиши;
- болада нутқ ўстириш, мулоқотга кириша олишини ривожлантириш;
- боланинг ўз фикрини эркин ифода эта олиши, фазовий тасаввур тушунчасига эга бўлиш;
- нафосат тарбияси, мусиқа, ашула, шеърят эртақ, ривоятлардан намуналар айтиш ва унга қизиқиш уйғотиш;
- кичик монологлар, диалог, фикр алмашув, тез киришувчанликни ривожлантириш;
- болалар онгида элементар математик саводхонликни шакллантириш;
- жонли ва жонсиз табиатга меҳр, меҳнат қилиш тушунчаси, ўсимлик, ҳайвонот оламини асраб-авайлаш, атроф-муҳитга эҳтиёткорона муносабатини тарбиялаш;
- бошланғич санитария, шахсий гигиена, соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ўз саломатлигини сақлай олишга ўргатиш;
- кичкинтой қалбида миллий урф-одат, қадрият, анана, байрам ва тарихий обидаларга ҳурмат билан қарашни сингдириш;
- давлат рамзлари ҳақидаги бошланғич тушунчаларга эга бўлишга шароит яратиш, тарбиялаш;

Мактабгача давр боланинг ўсиш, ривожланиш, ўзини намоён этишга интилиш, ўрганиш иштиёқи кучли бўлган даврдир. Айнан шу даврда боланинг инсоний сифатлари ва ақлий салоҳияти ривожланиши учун пойдевор яратилади.

Республикамизда амалга оширилаётган ислохотлардан асосий мақсад ва уларни ҳаракатлантирувчи куч инсон, унинг баркамол ривожланиши, янгича фикрлаши, ижтимоий хулқи ҳисобланади. Жумладан, таълим-тарбия соҳасида амалга оширилаётган вазифаларимизнинг барчаси ўсиб келаётган ёш авлодни жисмонан ва маънавий соғлом қилиб тарбиялашга қаратилган. Аслида, соғлом бола нима дегани, соғлом сўзи дард-касалликдан ҳоли, руҳий жиҳатдан тоза, пок деган маъноларни беради. Бола эса – янги туғилган, ҳали кўкракдан ажратилмаган гўдак, чақалоқ. Ҳозирги кунда болаларни мактабга тайёрлаш янги омилларни излаш, тажриба синовларидан ўтказиш асосида амалга ошириш заруриятини талаб этмоқда. Мактабга тайёрлашда болалар руҳий тайёргарлиги, жисмонан соғлом бўлиши, мулоқотга кириша олиши, сўз бойлиги, бошланғич элементар математик тушунчаларга эга бўлиши, ёзишга бошланғич тайёргарлик, айрим сўзлар тўғрисида тасаввурларни билиши муҳим рол ўйнайди. Ҳозирги вақтда боланинг кўникиш имкониятларини ошириш, бола шахсининг шаклланиши учун ниҳоятда катта аҳамият касб этади. Бола туғма юриш-туриш шакллари эга эмас ва ижтимоий муҳитда ривожлана туриб, уч асосий компонентни: худуд, нарса-

предмет, вақт, кундалик тартиб, муомала шакллари ўзлаштиради. Бола туғилишиданоқ унинг фаоллиги “бола-катталар” муносабатлари ичида тартибга солинади. Мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчиларни тайёрлашда биологик атамалардан тарбия жараёнида энг кўп ишлатиладиганига қуйидагиларни мисол тариқасида келтиришим мумкин. Масалан: туғилиш, ўсиш, ривожланиш, аъзолар: бош, гавда суяклар, қўл-оёқ суяклари, мускуллари, ёш даврлари: гўдаклик, болалик, илк ёш, кичик ёш, ўрта ёш, катта ёш, мактабга тайёрлов ёши, адаптация, акселерация, гигиена, сезги анализаторлари, соғлом, асаб, тана, мия, қад-қомат, яссиоёқлик каби атамалар қўлланилади. Ҳар бир атаманинг ўз ўрни, қўлланилиш хусусиятлари бўлиб, бола туғилишидан биологик атамалар қўлланила бошлайди. Масалан: боланинг туғилиши билан боғлиқ атама:

Янги туғилган қиз боланинг ўртача вазни 3, 4 кг, ўғил боланики эса 3.5 кг бўлади. Боланинг ривожланиши билан боғлиқ атама: боланинг вазни туғилганидан кейинги биринчи ойида 600гр ортади, иккинчи ойида 800гр ортади. Бола бир ойлик бўлгунча чақалоқ ҳисобланади. Чақолоқлик даврида боланинг организми ниҳоятда нозик бўлиб, ҳар хил касалликларга тез чалинади. Эмадиган даври бола туғилган кунидан

2 ёшгача бўлган даврни ўз ичига олади. Боланинг ўсиши билан боғлиқ атама: янги туғилган чақолоқнинг бўйи 50 смю бўлади. 1 ёшгача ҳар ойда 2 см. дан ўсиб боради. 1-ёш охирида 74-75см. га етади, ундан кейин ҳар йили ўсиш 5-7см. ни ташкил этади. Болаликнинг айрим даврларида бўйига ўсиш тезлашади. 3 ёшгача, 5-7 ёшгача ўсиш тезлашади. Бола ўса бориши билан аста-секин унинг сезги органлари, нерв системаси ривожлана боради.

Бир ойлик бола ўйинчоқ қимирлаган томонга кўз соққасини ҳаракатлантиради. Уч ойлик бола товуш чиққан томонга қарай бошлайди, кулади, қўллари билан ўйинчоққа талпинади, бошини тик тута бошлайди.

Беш ойлик бола ўзига яқинларни таний бошлайди, кулади, қийқиради.

Етти ойликда бемалол ўтиради. Саккиз ойликда ўрндан тура бошлайди. 11 ойликда оддий сўзларни айта бошлайди, қўлидан етакласа, юра бошлайди. 12 ойликда ўзи мустақил юра бошлайди, 10-12та сўзни айта олади. Боланинг суяк системаси нормал ривожланганлиги унинг сут тишлари чиқиши билан белгиланади. Сут тишлари 6-7 ойликда чиқа бошлайди. 1 ёшга тўлганда 8 та сут тиш бўлиши керак. Мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчиларни тайёрлашда болада кўникма ҳосил қилишда биологик атамалардан “адаптация, яъни мослашиш” кўп қўлланилади. Болаларнинг боғча ёши 3 ёшдан 6-7 ёшгача бўлган давр ҳисобланади. Бола мактабгача таълим муассасасига қатнай бошлаганидан сўнг 1 ой ўтгач, ўзини меъёрда тута бошлайди. Бола мактабгача таълим муассасасига мослаша боради. 1. Енгил адаптация – боланинг юриш-туриши 10-15 кун ичида меъёрий ҳолатга қайтади. 2. Ўрта адаптация – боланинг юриш туриши ёки эмоционал ҳолатидаги ўзгаришлар 15-30 кун ичида меъёрий ҳолатга қайтади. Агар болада озиш кузатилса, кейинчалик ўз вазини тиклаб олади. 3. Оғир адаптация шунда намоён бўладики, болаларда тез-тез қайта касал бўлиш кузатилади(бронхит, пневмония).

Бу ҳолат 1 ойдан кўпроқ вақтга чўзилади. Бундай ҳолатнинг олдини олиш учун оила ва мактабгача таълим муассасасида болага бир ҳил ёндашувни шакллантириш, оила билан алоқа боланинг мактабгача таълим муассасасига

қатнай бошлаганидан 3-4 кун онасининг иштирок этиши, боланинг руҳий-эмотционал ҳолатини қўллаб-қувватлаши керак бўлади.

Мактабгача давр боланинг ўсиш, ривожланиш, ўзини намоён этишга интилиш, ўрганиш, билишга иштиёқи кучли бўлган даврдир. Ана шу даврда боланинг инсоний сифатлари ва ақлий салоҳияти ривожланиши учун пойдевор яратилади. Мактабгача ёшдаги бола билан таълим-тарбия қанчалик эрта бошланса, самараси шунчалик барвақт намоён бўлади. Мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчиларни жисмонан соғлом тарбиялаш учун биологик атамалардан қўл ва оёқ, биллак, тирсак, тизза, бош, юз бола мияси, боланинг сезги анализаторлари каби атамларни қўллаш боланинг тафаккурини ривожланишига жуда катта ёрдам беради. Бунинг учун унинг йирик ва майда қўл моторикасини ривожлантириш зарур [2]. Чунки боланинг қўл ва бармоқларида нерв толалари жойлашган. Бармоқлар орқали бола барча нарсаларни сезади. Боланинг майда моторикаси унинг нутқи мантиқий тафаккурини шакиллантиришга таъсир этади. Боланинг қўл ва оёқлари, биллак моторикаси тўғри ривожлантирилса, мия фаолияти шунча яхши ривожланади. Қў-бармоқчалари моторикасининг ривожланиши қуйидаги ҳолатларни юзага келтиради: тафаккурнинг ривожланиши ҳаракат ва ҳотира, диққатни оширишади.

Ёзиш кўникмасининг шаклланиши нутқнинг равонлашувиغا олиб келади. Мактабгача таълим муассасасида олиб бориладиган машғулотларнинг асосий вазифаларидан бири бола миясида буюм ва ҳодисаларни тасаввур эттириш. Масалан, расм чиздириш, турли кубиклардан бирон-бир нарса яшаш орқали боланинг тафаккури ривожланади. Мактабгача тарбия ёшида боланинг анализаторлари, идрок этиш жараёни янада такомиллашади. Биологик атамаларни боланинг ёшига мувофиқ равишда қўллаш керакки, унинг барча анализаторлари, кўриш, эшитиш, ҳид билиш таъм билиш аъзоларининг ривожланишини эътиборга олиш зарур. Кундалик фаолият давомида “сайрни режалаштириш, сайрда табиат билан муносабатда бўлиш болаларга завқ бағишлайди.

Хулоса қилиб айтганда, ҳозирги кун тарбиячиси инновациянинг туб моҳиятида таълим-тарбиянинг болалар онгига қай даражада таъсир этиши, интерфаол усул ва услублардан моҳирона фойдаланган ҳолда таълим-тарбия сифатини оширишга эришмоғи лозимдир. Таълим-тарбия жараёнида қўлланиладиган биологик атамаларнинг ҳам ўзига хос ютуқли хусусиятлари мавжудлигини инобатга олиб, мазкур жараённи мактабгача таълим муассасасида илмий асосда йўналтиришга қаратилган. Мактабгача таълим муассасасида тарбияланувчиларни тайёрлашда тарбиячи биологик атамаларни қўллаш билан биргаликда боладаги физиологик ўзаришларни ҳам кузатади, боланинг соғлом ўсиши ва етук инсон бўлиб етишишига тўсқинлик қилаётган ташқи омилларнинг олдини олади. Боланинг ёш хусусиятлари ва қўлланилаётган биологик атамалар бир-бири билан узвий боғланганлиги билан тарбиячи зиммасига катта масъулият юклайди. Мактабгача таълим муассасаси тарбиячилари тарбияланувчиларни билим олишга бўлган қизиқишини инновацион технологияларни ва интерфаол усулларни ўқув машғулотлари самарали ўйинларда қўлланилиши орқали болаларнинг фаол ва мантиқий фикрлашлари, нутқ маданияти, диққати, хотира ва ақлий қобилиятларининг ривожланиб боришини таъминлайди. Мактабгача таълим муассаса-

ларида ушбу усулда тарбияланган болалар мактаб бошланғич таълимига тайёр ҳолда мактабга бордилар.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб ҳалқимиз билан бирга қураимиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – Б. 488.
2. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний ва маънавий етук ёшлар – эзгу мақсадларимизга етишда таянчимиз ва суянчимиздир мавзусида Камолот ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқи. Халқ сўзи. 2017 й.
3. Каримов И.А. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримовнинг Олий Мажлиснинг IX сессиясида сўзлаган нутқи. – Тошкент: Шарқ, 1997.
4. Абдуллаев Ш.Ю., Зайнутдинов М.О. Олий тиббий таълимда интерфаол ўқитиш усуллариининг ўрни // Тиббий таълимдаги ислохотлар – мамлакатимиз тиббиёт соҳасининг тараққиёт мезони Республика ўқув-услубий конф. материал. Тошкент – 2018. – Б. 179–180.
5. С.Х. Арипова, Г.А. Шахмурова “Ёш физиологияси ва гигиенаси”.
6. Н. Қаямова Мактабгача педагогика. – Т., 2013.
7. Илк қадам давлат дастури. – Т., 2018. – Б. 5–9.
8. Мактабгача таълим муассасалари тарбиячилари учун ўқув модуллар.